

Bijlage 2

Aangetekend verstuurd

OPENBARE VERSIE

ING Bank N.V.
de heer [REDACTED]
Postbus 1800
1000 BV AMSTERDAM

Datum 18 februari 2011
Ons kenmerk [REDACTED]
Pagina 1 van 20
Kopie aan ING Bank N.V.
De heer [REDACTED]
[REDACTED]
De heer [REDACTED]
[REDACTED]
De heer [REDACTED]
[REDACTED]

E-mail [REDACTED]@afm.nl

Betreft Boeteoplegging aan ING Bank N.V. wegens
overtreding van artikel 4:34, eerste en tweede
lid, Wft

Geachte heer [REDACTED],

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) heeft besloten aan ING Bank N.V. (ING Bank) een bestuurlijke boete van 5.000,- euro op te leggen omdat ING Bank in de periode tussen 15 juni en 1 augustus 2009 onvoldoende heeft beoordeeld of het aangaan van een kredietovereenkomst met het oog op het voorkomen van overkreditering verantwoord was voor de consument. Dit is een overtreding van artikel 4:34, eerste lid, van de Wet op het financieel toezicht (Wft).

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) heeft ook besloten om aan ING Bank N.V. (ING Bank) een bestuurlijke boete van 5.000,- euro op te leggen omdat ING Bank in de periode tussen 15 juni en 1 augustus 2009 kredieten heeft verstrekt die onverantwoord zijn. Dit is een overtreding van artikel 4:34, tweede lid, Wft.

Hieronder wordt het besluit verder uitgewerkt. Paragraaf 1 bevat een weergave van de feiten die ten grondslag liggen aan het besluit. In paragraaf 2 vindt een beoordeling van de feiten plaats, waarbij ook de zienswijze van ING Bank wordt besproken. Paragraaf 3 bevat het besluit. De rechtsgangverwijzing is opgenomen in paragraaf 4.

Het relevante wettelijke kader is opgenomen in bijlage 1 bij deze brief. De openbare versie van het besluit treft u aan in bijlage 2.

Datum 18 februari 2011
Ons kenmerk [REDACTED]
Pagina 2 van 20

1. Feiten

Bij brief van 19 augustus 2009, met kenmerk [REDACTED], heeft de AFM aan ING Bank aangekondigd een onderzoek in te stellen bij ING Bank naar de kwaliteit van de hypotheekadviespraktijk en het beleid ter voorkoming van overkreditering.

De AFM bij brief van 16 september 2009, met kenmerk [REDACTED], een informatieverzoek gestuurd aan ING Bank en ING Bank onder andere verzocht om toezending van een overzicht van het aantal afgesloten hypotheekleningen per rayon in de periode 1 januari 2009 tot 16 september 2009. De AFM heeft in haar brief bevestigd dat bij meerdere kredietinstellingen een onderzoek naar de kwaliteit van de hypotheekadviespraktijk en het beleid ter voorkoming van overkreditering werd uitgevoerd.

Op 1 oktober 2009, met kenmerk [REDACTED], heeft de AFM in aanvulling op haar eerdere informatieverzoek nog verzocht om nadere informatie over de periode 1 januari 2009 tot 1 oktober 2009 met betrekking tot alle afgesloten hypothecaire leningen. ING Bank heeft bij brief van 28 oktober 2009 de gevraagde informatie verstrekt.

Op 12 januari 2010 heeft de AFM haar concept rapportage inzake de kwaliteit van de advisering en het verantwoord verstrekken van hypothecair krediet aan ING Bank verzonden (kenmerk [REDACTED]). In het concept rapport geeft de AFM haar bevindingen ten aanzien van 37 dossiers, uit de onderzoeksperiode van 1 januari 2009 tot 1 oktober 2009, die door de AFM zijn geselecteerd voor nader onderzoek naar verantwoorde woonlasten. In al deze 37 dossiers heeft hypotheekverstrekking op basis van een 'explaincriterium' plaatsgevonden.¹ Van deze 37 dossiers zijn er 2 afgevallen omdat deze buiten de scope van het onderzoek vielen,² zodat er uiteindelijk 35 dossiers in het onderzoek zijn betrokken.

ING Bank heeft bij brief van 3 februari 2010 gereageerd op het concept rapport van de AFM. Bij deze brief heeft ING Bank aanvullende documentatie met betrekking tot de in het onderzoek betrokken dossiers aangeleverd.

Op 2 september 2010 heeft de AFM aan ING Bank een voornemen tot boeteoplegging gestuurd, met als bijlage het definitieve onderzoeksrapport van de AFM van dezelfde datum (kenmerk [REDACTED]).

ING Bank heeft op 13 oktober 2010 haar zienswijze op het boetevoornemen mondeling toegelicht. Op die datum heeft zij ook een schriftelijke vastlegging van haar zienswijze aan de AFM overhandigd.

Op 28 oktober 2010 heeft ING Bank per e-mail nadere documentatie aan de boetefunctionaris toegezonden.

¹ Explaincriterium – dit houdt in dat een hypothecaire verstrekking heeft plaatsgevonden waarbij meer krediet is verstrekt, dan op basis van de maximale leencapaciteit berekend conform de Gedragscode Hypothecaire Financieringen (GHF-Code) van het Contactorgaan Hypothecair Financiers mogelijk is. Zie ook hierna onder 2.2.

² In deze twee dossiers was sprake van oversluiten zonder verhoging van het krediet.

2. Beoordeling

2.1 Wettelijk kader

Artikel 4:34, eerste en tweede lid, Wft

Een aanbieder dient voorafgaand aan de totstandkoming van een overeenkomst inzake krediet in het belang van de consument informatie in te winnen over diens financiële positie, en te beoordelen, ter voorkoming van overkreditering, of het aangaan van de overeenkomst verantwoord is (artikel 4:34, eerste lid, Wft).

De aanbieder sluit het krediet niet af, als dit met het oog op overkreditering van de consument, onverantwoord is (artikel 4:34, tweede lid, Wft). Voor de volledige tekst van artikel 4:34 Wft wordt verwezen naar het wettelijk kader in bijlage 1 bij deze brief.

2.2 Beoordeling feiten

In het kader van het thema ‘verantwoorde woonlasten’ uit het bredere onderzoek naar de kwaliteit van de hypotheekadviespraktijk heeft de AFM, op basis van artikel 4:34 Wft, onderzocht of ING Bank ter voorkoming van overkreditering van de consument informatie inwint over de financiële positie van de consument en of ING Bank beoordeelt of het aangaan van een kredietovereenkomst verantwoord is. Daarnaast heeft de AFM onderzocht of ING Bank geen overeenkomst inzake krediet aangaat met een consument indien dit, met het oog op overkreditering van de consument, onverantwoord is.

In de parlementaire geschiedenis is ten aanzien van artikel 4:34 Wft bepaald dat de aanbieder van krediet “om tot een goede beoordeling van de financiële positie van de consument te komen, inzicht moet hebben in zowel de inkomsten, bijvoorbeeld de bron en hoogte van de inkomsten van de consument of relevante derden, als bepaalde vaste uitgaven van de consument, zoals de huur dan wel de hypotheeklasten, alimentatie en ziektekostenverzekering”.³ De betreffende passage is overgenomen uit de Memorie van Toelichting bij de Wet financiële dienstverlening (Wfd).⁴ De Wfd had tot doel de verantwoordelijkheden van financiële dienstverleners vast te leggen en daartoe de belangrijkste kwaliteitskenmerken van financiële dienstverlening wettelijk te borgen. Op 1 januari 2007 is de Wfd opgegaan in de Wft.

Aan de norm van artikel 4:34 Wft is door de markt van aanbieders van hypothecair krediet nadere invulling gegeven door middel van de Gedragscode Hypothecaire Financieringen (GHF-Code) zoals opgesteld door het Contactorgaan Hypothecair Financiers. De AFM beschouwt de GHF-Code als een redelijk uitgangspunt om te toetsen of de lasten van een hypothecair krediet verantwoord zijn.

De AFM heeft in haar gepubliceerde rapportage ‘Kwaliteit advies en transparantie bij hypotheek’ van 1 november 2007 aangegeven dat zij het verstrekken van een verantwoord hypothecair krediet toetst aan de hand van de norm opgenomen in de GHF-Code (GHF-norm). In bijzondere gevallen is het toegestaan om van de norm af te wijken. De AFM heeft in haar rapportage aangegeven dat indien meer krediet wordt verstrekt dan op basis

³ Kamerstukken 2005-2006, 29 708, nr. 19, p. 524.

⁴ Kamerstukken 2003-2004, 29 507, nr. 3, p. 97.

Datum 18 februari 2011
Ons kenmerk [REDACTED]
Pagina 4 van 20

van de maximale leencapaciteit conform de GHF-Code mogelijk is, er een voldoende adequate verdiepingsslag dient te zijn gemaakt op basis van de specifieke persoonlijke situatie. Dit houdt in dat een (gekwantificeerde) motivering is vastgelegd in het klantdossier en (her-)berekening op basis van deze extra of aanvullende informatie leidt tot een verantwoorde kredietverstrekking.

Ten aanzien van het afwijken van de GHF-norm heeft de AFM onder meer het volgende in haar rapport opgenomen:

“De AFM is van mening dat een onderbouwing van het afwijken van de norm belangrijk is. Niet alleen voor de financiële dienstverlener om te bepalen of een financiering verantwoord is, maar ook als middel om de consument te informeren. De consument moet op de hoogte zijn van de wijze waarop, en de motivering waarmee, de financiële dienstverlener tot het oordeel is gekomen dat de hoogte van het geadviseerde hypothecaire krediet verantwoord is.

Een cijfermatige onderbouwing acht de AFM noodzakelijk voor een goed inzicht in verantwoorde woonlasten en kan afhankelijk van de specifieke situatie van de consument de volgende onderdelen bevatten:

- *het cijfermatig weergeven van de huidige woonlasten;*
- *berekening van het netto besteedbaar inkomen (inkomsten minus vaste lasten);*
- *het cijfermatig weergeven van het toekomstperspectief;*
- *het cijfermatig weergeven van de bezittingen (zoals spaargeld, etc.).*

Een algemene beschrijving als “klant verwacht inkomensgroei” of “goede carrièreperspectieven” vindt de AFM weinig concreet en geven geen adequaat beeld over de betaalbaarheid van de maandlast.”

[onderstreping AFM]

ING Bank heeft haar kredietacceptatiebeleid per 1 juni 2009 aangepast. De aanpassing van haar beleid zag erop dat de mogelijkheden tot verstrekking van hypothecair krediet met toepassing van ‘explaincriteria’ zijn beperkt. Bij de aanvang van het onderzoek van de AFM heeft ING Bank erop gewezen dat de mogelijkheid bestaat dat in de eerste twee weken na 1 juni 2009 nog onder het oorspronkelijke kredietacceptatiebeleid is geaccepteerd. Bij brief van 1 oktober 2009 (kenmerk [REDACTED]) heeft de AFM laten weten bij de selectiedatum graag de datum van 1 juni 2009 te hanteren, maar bij de beoordeling rekening te houden met de aangegeven uitlooptermijn. Rekening houdende met de uitlooptermijn, heeft de AFM besloten om aan boeteoplegging alleen dossiers ten grondslag te leggen met een offertedatum van na 15 juni 2009. Het gaat hierbij om 20 van de 35 geselecteerde dossiers.⁵ Van deze 20 dossiers heeft de AFM in 5 dossiers een overtreding van artikel 4:34 Wft geconstateerd. De geconstateerde overtreding ziet op het, met het oog op het voorkomen van overkreditering, onvoldoende beoordelen van de bij de consument ingewonnen informatie over de financiële positie. ING is naar het oordeel van de AFM in deze 5 dossiers een onverantwoorde kredietovereenkomst aangegaan, aangezien er geen valide ‘explain’ is gegeven waarin cijfermatig is onderbouwd waarom de overschrijding van de GHF-norm verantwoord is. Op grond hiervan is de AFM van oordeel dat in 5 dossiers het bepaalde in artikel 4:34, eerste en tweede lid, Wft is overtreden.

⁵ Dossiernummers 4.2.1; 4.2.2; 4.2.5; 4.2.7; 4.2.8; 4.2.9; 4.2.11; 4.2.13; 4.2.14; 4.2.16; 4.3.1; 4.3.2; 4.3.3; 4.3.4; 4.3.6; 4.3.10; 4.3.11; 4.4.2; 4.4.3; 4.4.4.

Datum 18 februari 2011

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 5 van 20

Onderstaande tabel geeft per dossier een overzicht van de hoogte van de overschrijding van de GHF-norm:

Dossiernummer	Klantnaam	Aanvraagdatum	Offertedatum	Maximaal verantwoord hypothecair krediet	Verstrekt hypothecair krediet	Overschrijding maximaal toegestane krediet conform GHF Code
4.2.11	[REDACTED]	26 mei 2009	30 juni 2009 ⁶	€ 245.979,20	€ 285.000,-	12,6%
4.2.20	[REDACTED]	29 mei 2009	18 juni 2009	€ 310.098,60	€ 320.000,-	3,2% ⁷
4.2.22	[REDACTED]	27 mei 2009	13 juli 2009	€ 233.524,20	€ 250.000,-	7,1%
4.2.28	[REDACTED]	13 juli 2009	17 juli 2009	€ 375.523,60	€ 445.000,-	18,5%
4.2.29	[REDACTED]	27 mei 2009	6 juli 2009	€ 189.753,10	€ 220.000,-	15,9%

2.3 Overtreding van artikel 4:34 Wft per dossier

Dossier 4.2.11 [REDACTED]

In het dossier [REDACTED] heeft ING Bank na 1 juni 2009 een gewijzigde offerte uitgebracht. ING Bank wijst erop dat de wijziging van de offerte niet het gevolg is van een wijziging van de geadviseerde en gekozen rentevaste periodes maar vanwege een fout bij het aangeboden rentepercentage. Om deze reden is ING Bank bij de beoordeling van de kredietaanvraag uitgegaan van het oude beleid (dat gold voor 1 juni 2009). ING Bank heeft berekend dat het percentage waarmee het maximaal verantwoorde krediet volgens de GHF-Code is overschreden 7,2% bedraagt, hetgeen naar het oordeel van ING niet kan leiden tot het oordeel dat het krediet vanuit het oogpunt van overkreditering onverantwoord is geweest. In dit verband wijst ING er nog op dat de werkelijk betaalde maandlasten binnen de NIBUD-woonquote blijven. ING bevestigt overigens dat de kredietaanvraag onder het sinds 1 juni 2009 geldende kredietacceptatiebeleid niet meer geaccepteerd zou worden.

Voor wat betreft het verschil van inzicht dat tussen ING en de AFM bestaat in dit en in andere dossiers over de offertedatum en de vraag of bij de beoordeling van de kredietaanvraag dient te worden uitgegaan van de offertedatum of de aanvraagdatum verwijst de AFM naar onderdeel 2.4 van dit besluit.

⁶ Op deze datum heeft ING een gewijzigde offerte uitgebracht wegens wijziging van het rentepercentage.

⁷ Percentage wijkt af van percentage opgenomen in onderzoeksrapportage, zoals hierna in onderdeel 2.3 wordt toegelicht.

Datum 18 februari 2011

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 6 van 20

Naar het oordeel van de AFM snijdt het argument van ING dat in dit dossier de werkelijk door de consument betaalde maandlasten binnen de NIBUD-woonquote blijven geen hout. De AFM is van oordeel dat het toetsen op basis van de werkelijke woonlasten, zonder rekening te houden met extra financiële ruimte voor onvoorziene omstandigheden, geen adequaat criterium is op basis waarvan kan worden bepaald of het verantwoord is om krediet te verstrekken boven de GHF-norm. De AFM wijst erop dat ING voorbijgaat aan één van de bouwstenen die van belang zijn bij het vaststellen of de woonlast voor de consument verantwoord is, namelijk het creëren van extra financiële ruimte voor persoonlijk onvermijdbare uitgaven, onvoorziene omstandigheden en renteschommelingen gedurende de looptijd van het krediet. In dit verband wijst de AFM erop dat in de toelichting bij artikel 6, lid 4, van de GHF-Code is bepaald dat bij de bepaling van de leencapaciteit altijd moet worden uitgegaan van ten minste de lasten die behoren bij een financiering die op basis van een 30-jarige annuïteit wordt afgelost, ook als de daadwerkelijke lasten anders uitvallen, bijvoorbeeld omdat (een deel van) de financiering aflossingsvrij is. Als gevolg hiervan gaat het argument van ING Bank dat de werkelijke lasten binnen de NIBUD-woonquote blijven niet op.

In haar zienswijze heeft ING aangevoerd dat de overschrijding van de maximaal onder de GHF-Code te verstrekken hypotheek 7,2% bedraagt en niet 12,6%, zoals door de AFM berekend. Zoals hiervoor in onderdeel 2.2 aangegeven kan een overschrijding van de GHF-norm in bijzondere gevallen gerechtvaardigd zijn. Naar het oordeel van de AFM dient in dat geval cijfermatig te worden onderbouwd waarom de overschrijding gerechtvaardigd is. De AFM heeft in het dossier [REDACTED] geen cijfermatige onderbouwing aangetroffen waaruit volgt dat de overschrijding van de GHF-norm in dit dossier gerechtvaardigd is. Om deze reden is de AFM van oordeel dat ING Bank onvoldoende heeft beoordeeld of het aangaan van een kredietovereenkomst met het oog op het voorkomen van overkreditering verantwoord was voor de consument en dat ING Bank een krediet heeft verstrekt dat onverantwoord was. Hiermee heeft ING Bank artikel 4:34, lid 1, en artikel 4:34, lid 2, Wft overtreden.

Dossier 4.2.20 [REDACTED]

In het dossier [REDACTED] heeft de AFM in de berekening die in het onderzoeksrapport is opgenomen een in het Bureau Kredietregistratie (BKR) op naam van de heer [REDACTED] (in privé) geregistreerd krediet meegenomen. ING Bank heeft in haar zienswijze echter gemotiveerd aangetoond dat het betreffende krediet een zakelijk krediet betreft, dat op naam staat van de vennootschap onder firma waarin de heer [REDACTED] vennoot is. De AFM heeft op basis van de tenaamstelling van de desbetreffende verplichtingen vastgesteld dat sprake is van een zakelijk krediet. Om deze reden meent de AFM dat dit krediet bij de beoordeling van de kredietaanvraag van de heer [REDACTED] buiten beschouwing dient te worden gelaten. De AFM heeft een nieuwe berekening gemaakt van het maximaal op grond van de GHF-Code te verstrekken hypothecair krediet, waarbij het bij de BKR geregistreerd staande zakelijke krediet (voor een bedrag van € 46.554) buiten beschouwing is gelaten.

De AFM heeft vastgesteld dat het percentage waarmee de heer [REDACTED] is overgekrediteerd in de nieuwe berekening 3,2% bedraagt. De AFM gaat hierbij uit van de volgende gegevens:

Datum 18 februari 2011

Ons kenmerk

Pagina 7 van 20

Financiële positie	
Gezamenlijk inkomen (<i>o.b.v. Fiscaal rapport en winstberekening IB 2007 de heer [REDACTED] en werkgeversverklaring mevrouw [REDACTED]</i>):	€ 64.812 ⁸
Schulden	
Revolverend krediet van € 999	€ 999
Totaal hypothecair krediet	€ 320.000
Rente	4,3%, 5,4% en 1,823% ⁹
Toetsrente GHF	5,6%
Uitkomst toets Gedragscode o.b.v. inkomen	
Maximaal verantwoord hypothecair krediet	€ 310.098,60 ¹⁰
Woonlastpercentage (volgens GHF-norm)	33,3%
Uitkomst op basis van verstrekt krediet	
Annuiteit bij krediet van € 320.000 (toetsrente van 5,6% voor de leningdelen van 80.000 en 15.000, effectieve rente van 5,5% voor leningdeel € 225.000)	€ 1.794,88
Maximale woonlast (volgens GHF-norm)	€ 1.598,73 ¹¹

De AFM merkt op dat aangezien het percentage waarmee overkreditering heeft plaatsgevonden in bovenstaande berekening lager is dan het oorspronkelijk in het boeterapport opgenomen percentage. Het verstrekte krediet van € 320.000,- overschrijdt het maximaal toegestane krediet conform de GHF-Code (€ 310.098,60) met 3,2% in plaats van met 21,4%. De AFM heeft in het dossier van ING Bank inzake de heer [REDACTED] echter geen cijfermatige onderbouwing waarom de overschrijding in dit dossier gerechtvaardigd is aangetroffen. Om deze reden is de AFM van oordeel dat ING Bank onvoldoende heeft beoordeeld of het aangaan van een kredietovereenkomst met het oog op het voorkomen van overkreditering verantwoord was voor de consument en dat ING Bank een krediet heeft verstrekt dat onverantwoord was. Hiermee heeft ING Bank artikel 4:34, lid 1, en artikel 4:34, lid 2, Wft overtreden.

Dossier 4.2.22 [REDACTED]

In het dossier [REDACTED] heeft de AFM een overschrijding van het maximaal toegestane krediet conform de GHF-Code vastgesteld van 7,1%. ING Bank heeft aangevoerd dat de werkelijk betaalde maandlasten binnen de NIBUD-

⁸ Dit betreft het gezamenlijk inkomen waarbij rekening is gehouden met een inkomen van de heer [REDACTED] van € 45.553, omdat de AFM niet over meer inkomensgegevens beschikt. De AFM is van mening dat dit een gemiddeld inkomen van 3 jaren zou moeten betreffen en daarmee is dit bedrag onzeker.

⁹ Voor het leningdeel van € 80.000 geldt een rentepercentage van 4,3% (tot 2/2012), voor het leningdeel van 225.000 geldt een rentepercentage van 5,4% (10 jaar vast) en voor het leningdeel van € 15.000 geldt een rentepercentage van 1,823% (1 maand).

¹⁰ € 64.812 * 4,8 – 999.

¹¹ € 64.812 * 33,3% /12 - (2% * € 999).

woonquote blijven, zodat het aangaan van de kredietovereenkomst uit oogpunt van overkreditering niet onverantwoord is geweest. De AFM is van oordeel dat het toetsen op basis van de werkelijke woonlasten, zonder rekening te houden met extra financiële ruimte voor onvoorziene omstandigheden, geen adequaat criterium is op basis waarvan kan worden bepaald of het verantwoord is om krediet te verstrekken boven de GHF-norm. Zoals hierna in de onderdelen 2.4.1 en 2.4.2 nader wordt uitgewerkt, bepaalt artikel 6, lid 4, van de GHF-Code dat, teneinde het betalingsrisico dat is gekoppeld aan hypothecaire financiering van de eigen woning te beperken, ongeacht de aflossingvorm of de rentevastperiode van de hypothecaire financiering, bij de bepaling van de leencapaciteit wordt uitgegaan van ten minste de lasten behorende bij een 30-jarige annuïtaire lening.¹² Als gevolg hiervan gaat het argument van ING Bank dat de werkelijke lasten binnen de NIBUD-woonquote blijven niet op.

De AFM heeft in het dossier [REDACTED] geen cijfermatige onderbouwing aangetroffen waaruit volgt dat de overschrijding van de GHF-norm met 7,1% in dit dossier gerechtvaardigd is. Om deze reden is de AFM van oordeel dat ING Bank onvoldoende heeft beoordeeld of het aangaan van een kredietovereenkomst met het oog op het voorkomen van overkreditering verantwoord was voor de consument en dat ING Bank een krediet heeft verstrekt dat onverantwoord was. Hiermee heeft ING Bank artikel 4:34, lid 1, en artikel 4:34, lid 2, Wft overtreden.

Dossier 4.2.28 [REDACTED]

In het dossier [REDACTED] heeft ING Bank aangevoerd dat de AFM in haar berekening van het maximaal toegestane krediet onder de GHF-Code ten onrechte twee BKR-kredieten die op naam van de heer [REDACTED] staan geregistreerd heeft meegenomen. Het gaat hierbij om BKR-kredieten ten bedrage van € 65.000 en € 34.034.¹³ ING Bank wijst ter onderbouwing van haar stelling op een dossiernotitie waaruit volgens ING Bank volgt dat de kredieten zijn opgenomen in de bestaande hypothecaire lening en dat deze zullen worden afgelost bij de verkoop van de oude woning.¹⁴ Volgens ING Bank wordt de informatie onderbouwd door een BKR-toets en een kadastraal uittreksel die zich in het dossier bevinden. Om deze reden is ING Bank van oordeel dat de BKR kredieten bij de berekening van het maximaal toegestane krediet onder de GHF-Code niet meegenomen dienen te worden.

De AFM wijst erop dat de bedragen van de BKR-kredieten niet één op één aansluiten bij de hypotheekbedragen die in het kadaster zijn opgenomen.¹⁵ ING Bank heeft niet door middel van onderliggend bewijsmateriaal aangetoond dat de kredieten zoals geregistreerd bij het BKR in de oude hypothecaire lening waren meegenomen. Bovendien zijn de kredieten in het BKR opgenomen met een code 'RK'. Deze code staat voor 'revolverend krediet' en is niet de code die het BKR hanteert in geval hypothecaire kredieten staan vermeld. De AFM merkt in dit verband op dat hypothecaire kredieten in beginsel niet in het BKR worden geregistreerd.¹⁶ ING Bank heeft niet aangetoond dat in het onderhavige geval van deze regel is afgeweken. Volgens de AFM heeft ING Bank hiermee niet aannemelijk gemaakt dat de kredieten hypothecair zijn gedekt (mede in aanmerking nemend dat de kredieten

¹² Artikel 6, lid 4, GHF-Code.

¹³ Bij het BKR staat ook nog een krediet van € 2.500 vermeld.

¹⁴ De tekst van de dossiernotitie luidt: 'Post past op AT. BKR 65.000,- en 34.034,- zijn gebruikt voor verbouw woning, dus box I financieringen die bij verkoop woning worden afgelost. [...]'.
¹⁵ In het kadaster staan de volgende hypotheekleningen geregistreerd € 125.708; € 34.033 en € 50.000.

¹⁶ Zie www.BKR.nl, 'Ik en BKR', 'Sta ik bij BKR?'.

Datum 18 februari 2011
Ons kenmerk [REDACTED]
Pagina 9 van 20

in het BKR zijn opgenomen als revolverend krediet). Dit leidt tot een overschrijding van het verstrekte krediet met 15,9 % ten opzichte van de maximale lening berekend in overeenstemming met de GHF-norm.

De AFM wijst er op dat, voorzover zij aan ING Bank het voordeel van de twijfel zou geven en het bij het BKR geregistreerd staande krediet van € 34.034 in de berekening van het maximaal conform de GHF-Code te verstrekken hypotheekbedrag buiten beschouwing zou laten, op basis van de financiële positie van de consument nog steeds sprake is van overkreditering. De AFM heeft berekend dat ING Bank bij een dergelijke berekening onder de GHF-Code een hypotheecair krediet van maximaal € 409.557,60 had mogen verstrekken.¹⁷ ING Bank heeft echter een hypotheek verstrekt van € 445.000,-. De AFM wijst erop dat zij voor het maken van een vergelijkende berekening waarbij het BKR-krediet van € 65.000 niet wordt meegenomen geen aanleiding ziet, aangezien noch het bedrag, noch de code, noch de begindatum van de registratie van dit BKR-krediet overeenstemmen met de hoogte van de bij het kadaster geregistreerd staande kredieten.

Voor wat betreft het verweer van ING Bank dat de BKR kredieten zullen worden afgelost bij verkoop van de woning van de heer [REDACTED] merkt de AFM het volgende op. Het aanvraagformulier voor de hypotheek in het dossier van ING Bank vermeldt dat consument nog € 206.848 dient in te lossen op zijn lopende hypotheek en dat de waarde van de oude woning € 211.500 bedraagt. In het dossier bevindt zich een uitdraai van de website www.funda.nl, waaruit blijkt dat het pand op 2 december 2009 te koop stond voor een vraagprijs van € 249.000. Uit een kadastraal uittreksel van dezelfde datum blijkt dat het oude huis van consument op die datum hypotheecair voor in totaal € 209.741 was belast. Het verschil tussen de vraagprijs en het nog af te lossen bedrag is derhalve onvoldoende om de openstaande BKR kredieten af te lossen. ING Bank heeft niet cijfermatig aangetoond dat de consument anderszins over middelen beschikt om de openstaande BKR kredieten bij de verkoop van de woning af te lossen. Naar het oordeel van de AFM heeft ING Bank hiermee onvoldoende aangetoond dat de BKR kredieten bij verkoop van de bestaande woning zullen worden afgelost.

Het dossier van ING Bank bevat voorts geen cijfermatige onderbouwing anderszins waaruit volgt dat de overschrijding van de GHF-norm in dit dossier gerechtvaardigd is. Om deze reden is de AFM van oordeel dat ING Bank onvoldoende heeft beoordeeld of het aangaan van een kredietovereenkomst met het oog op het voorkomen van overkreditering verantwoord was voor de consument en dat ING Bank een krediet heeft verstrekt dat onverantwoord was. Hiermee heeft ING Bank artikel 4:34, lid 1, en artikel 4:34, lid 2, Wft overtreden.

Dossier 4.2.29 [REDACTED]

In het dossier [REDACTED] heeft de AFM een overschrijding van het maximaal toegestane krediet conform de GHF-Code vastgesteld van 15,9%. ING Bank heeft aangevoerd dat de werkelijk betaalde maandlasten binnen de NIBUD-woonquote blijven, het aangaan van de kredietovereenkomst uit oogpunt van overkreditering niet onverantwoord is geweest. Zoals hierna in de onderdelen 2.4.1 en 2.4.2 nader wordt uitgewerkt, bepaalt de GHF-Code dat, teneinde het betalingsrisico dat is gekoppeld aan hypotheecaire financiering van de eigen woning te beperken, ongeacht de aflossingvorm of de rentevastperiode van de hypotheecaire financiering, bij de bepaling van de leencapaciteit wordt uitgegaan van ten minste de lasten behorende bij een 30-jarige annuïtaire lening.¹⁸ Als

¹⁷ $88.344 * 5,4 - € 67.500 = € 409.557,60$.

¹⁸ Artikel 6, lid 4, GHF-Code.

Datum	18 februari 2011
Ons kenmerk	██████████
Pagina	10 van 20

gevolg hiervan gaat het argument van ING Bank dat de werkelijke lasten binnen de NIBUD-woonquote blijven niet op.

ING Bank heeft nog aangevoerd dat de consument zelf voor de gewenste buffer ter afdekking van het betalingsrisico heeft gezorgd door een eenmalige storting te doen in een verder premievrije polis. Naar het oordeel van de AFM kan de inbreng van een premievrije polis adequaat zijn wanneer dit vermogen in dezelfde mate een buffer realiseert als de toetsing op basis van een annuïtaire hypotheek, waarbij rekening is gehouden met de rentepercentages die de GHF-Code voorschrijft. ING Bank gaat echter bij de premievrije polis uit van een verwacht kapitaal bij leven op de einddatum van € 40.000,-. In haar berekening van het verwacht kapitaal gaat ING Bank uit van een rendement van 7,1%. Naar het oordeel van de AFM is het onzeker of daadwerkelijk gedurende de looptijd van de verzekering een rendement van 7,1% wordt behaald. Om deze reden is de AFM van oordeel dat niet is aangetoond dat met de premievrije polis een zelfde mate van buffer wordt gerealiseerd als bij de toetsing op basis van een 30-jarige annuïtaire hypotheek, zoals de GHF-Code voorschrijft.

Op grond van het bovenstaande concludeert dat AFM dat het dossier ████████ geen cijfermatige onderbouwing bevat waaruit volgt dat de overschrijding van de GHF-norm met 15,9% in dit dossier gerechtvaardigd is. Om deze reden is de AFM van oordeel dat ING Bank onvoldoende heeft beoordeeld of het aangaan van een kredietovereenkomst met het oog op het voorkomen van overkreditering verantwoord was voor de consument en dat ING Bank een krediet heeft verstrekt dat onverantwoord was. Hiermee heeft ING Bank artikel 4:34, lid 1, en artikel 4:34, lid 2, Wft overtreden.

2.4 Zienswijze ING Bank – bespreking door de AFM

ING Bank heeft in haar mondelinge zienswijze, en bijbehorende schriftelijke vastlegging - kort weergegeven – nog het volgende naar voren gebracht:

1. Interpretatie door de AFM van het begrip ‘overkreditering’ vindt geen grondslag in de wet;
2. De werkelijke maandlasten van de consumenten blijven binnen de NIBUD-woonquote;
3. De AFM heeft bij haar beoordeling welk beleid werd gehanteerd ten onrechte de offertedatum in plaats van de aanvraagdatum als uitgangspunt genomen; en
4. Gelet op contacten tussen ING Bank en de AFM en de omvang van de verwijten is het opleggen van een boete niet gerechtvaardigd.

Hierna zullen deze aangevoerde gronden achtereenvolgens worden besproken.

2.4.1 Interpretatie door de AFM van het begrip ‘overkreditering’ vindt geen grondslag in de wet

ING Bank wijst erop dat artikel 4:34 Wft niet bepaalt wanneer sprake is van overkreditering, noch wanneer sprake is van ‘onverantwoorde overkreditering’. De interpretatie van de AFM van het begrip onverantwoorde overkreditering vindt geen grondslag in de wet. ING Bank betwist dat bij een hypothecaire verstrekking die het volgens de GHF-Code maximaal verantwoorde bedrag slechts met enkele procentpunten overschrijdt ertoe leidt dat sprake is van onverantwoorde overkreditering. De norm van artikel 4:34 Wft leidt er volgens ING Bank toe dat

geen zwart/wit benadering kan worden gehanteerd waarbij iedere kredietverstrekking binnen de GHF-Code verantwoord is en iedere kredietverstrekking die de GHF-Code overschrijdt onmiddellijk als niet-verantwoord wordt aangemerkt.

De AFM benadrukt dat de wetgever groot belang heeft gehecht aan de beoordeling of kredietverlening verantwoord is voor de (individuele) consument in verband met het risico van overkreditering, alsmede aan het verbod om krediet te verlenen indien dit met het oog op het voorkomen van overkreditering van de consument onverantwoord is. Reeds ten tijde van de totstandkoming van de Wet financiële dienstverlening heeft de Minister in de toelichting hierop gewezen.¹⁹ In de toelichting in de wetgeschiedenis van artikel 4:34 Wft zijn de overwegingen grotendeels overgenomen.²⁰

De AFM hecht er groot belang aan dat deze norm ook in de praktijk wordt nageleefd, zoals zij onder meer tot uitdrukking heeft gebracht in het rapport 'Kwaliteit advies en transparantie bij hypotheek' van 1 november 2007. In dat rapport heeft de AFM ook nader invulling gegeven aan de norm van artikel 4:34 Wft. Daarin is onder meer aangegeven dat de AFM het verstrekken van een verantwoord hypothecair krediet toetst aan de hand van de GHF-norm en dat afwijking van die norm mogelijk is, mits dit cijfermatig wordt onderbouwd. En dan gaat het om iedere afwijking van de GHF-Code, ook waar het geringe afwijkingen betreft.

De hiervoor weergegeven benadering van de AFM ter zake van het bepaalde in artikel 4:34 Wft is tot nu toe steeds in de rechtspraak gesanctioneerd. De AFM verwijst in dit verband bijvoorbeeld naar een uitspraak van de rechtbank Rotterdam van 20 mei 2010 (LJN BM5231), waarin de boete centraal stond die de AFM had opgelegd aan Postbank N.V. wegens overtreding van artikel 4:34 Wft. In dat geding tussen ING Bank (als rechtsopvolger van Postbank N.V.) en de AFM overwoog de rechtbank dat de toelichting geen inhoudelijke maatstaf bevat om te bepalen wanneer sprake is van overkreditering. De rechtbank haakt voor de invulling van de inhoud van de norm aan bij een brief van de Minister van 15 februari 2006²¹ waarin de Minister wijst op het betalingsrisico dat is gekoppeld aan de hypothecaire financiering van de eigen woning. De rechtbank stelt vast dat de door de Minister in de brief aangekondigde maatregelen zijn neergelegd in artikel 6, vierde lid, van de GHF-Code. Daarin wordt onder andere bepaald dat, ongeacht de aflossingvorm of de rentevastperiode van de hypothecaire financiering, bij de bepaling van de leencapaciteit wordt uitgegaan van ten minste de lasten behorende bij een 30-jarige annuïtaire lening. De rechtbank stelt vast dat niet door middel van 'comply of explain' kan worden afgeweken van deze annuïtaire toets. De rechtbank oordeelt dan ook dat de AFM tot uitgangspunt heeft kunnen nemen dat artikel 6 van de GHF-code, waaronder de annuïtaire toets, als maatstaf door de banken kan worden gehanteerd om te voldoen aan de open normstelling van artikel 4:34, tweede lid, van de Wft. De rechtbank wijst er eveneens op dat de AFM de vraag of artikel 4:34, tweede lid, Wft is overtreden niet zonder meer gelijk heeft gesteld aan de vraag of de GHF-Code is nageleefd. Naar het oordeel van de rechtbank lag het op de weg van ING om te onderbouwen dat in die gevallen waarin de GHF-Code niet is nageleefd het aangaan door Postbank van de kredietovereenkomsten niet onverantwoord is geweest met het oog op het voorkomen van overkreditering van de consumenten. De rechtbank neemt hierbij in aanmerking dat de branche bijzondere waarborgen nodig heeft geoordeeld als in bijzondere

¹⁹ Kamerstukken II 2003-2004, 29 507, nr. 3, p. 97-98.

²⁰ Kamerstukken II 2005-2006, 29 708, nr. 19, p. 524.

²¹ Kamerstukken II 2005-2006, 29 507, nr. 35.

gevallen van de GHF-normen wordt afgeweken. In de genoemde onderbouwing is ING Bank in die procedure naar het oordeel van de rechtbank niet geslaagd.

Ook in de dossiers die in dit besluit centraal staan is ING Bank er naar het oordeel van de AFM niet in geslaagd om aan te tonen dat zij op basis van een cijfermatige onderbouwing tot de conclusie is gekomen dat er – ondanks dat er een hoger hypothecair krediet is verstrekt dan op basis van de GHF-Code was toegestaan – toch geen sprake is geweest van overkreditering.

2.4.2 De werkelijke maandlasten van de consumenten blijven binnen de NIBUD-woonquote

ING voert in haar zienswijze aan dat de werkelijke maandlasten van de consumenten binnen de NIBUD-woonquote blijven. In de GHF-Code is echter vastgelegd dat bij de bepaling van de leencapaciteit – ongeacht de aflossingsvorm of de rentevastperiode van de hypothecaire financiering – moet worden uitgegaan van ten minste de lasten behorende bij een 30-jarige annuïtaire lening. Door van deze lasten uit te gaan wordt een buffer ingebouwd voor onvoorziene omstandigheden. De Minister heeft niet beoogd om een afwijking van de annuïtaire toets toe te staan.²² Dat de werkelijke woonlasten binnen de NIBUD-woonquote blijven is in dit verband dan ook niet relevant.

2.4.3 Offertedatum versus aanvraagdatum

ING Bank wijst er verder op dat een kredietaanvraag wordt getoetst aan het op de aanvraagdatum geldende acceptatiebeleid. Volgens ING Bank ligt dit in de rede omdat het onzorgvuldig zou zijn om een cliënt na de aanvraagdatum met gewijzigde acceptatieregels te confronteren. ING heeft haar kredietacceptatiebeleid gewijzigd op 1 juni 2009. De aangebrachte wijzigingen zagen met name op het beperken van de mogelijkheden om met toepassing van een ‘explain’ criterium krediet te verstrekken. ING heeft aan de AFM laten weten dat een overgangstermijn van 2 weken kon gelden waarin na 1 juni 2009 nog onder het oude acceptatiebeleid hypotheekaanvragen zijn beoordeeld. De AFM heeft aan ING laten weten bij de beoordeling van de dossiers rekening te zullen houden met de aangegeven uitlooptermijn. De AFM heeft om deze reden aan de boeteoplegging alleen dossiers ten grondslag gelegd die een offertedatum hebben gelegen na 15 juni 2009.

Anders dan ING Bank meent de AFM dat bij de beoordeling de datum waarop de offerte voor de hypotheek is uitgegaan bepalend dient te zijn en niet de datum waarop de hypotheekaanvraag bij ING Bank is binnengekomen. De toets of aan alle voorwaarden voor verstrekking van het hypothecaire krediet wordt voldaan dient uiterlijk op de datum van uitbrengen van de offerte te zijn verricht. De offertedatum is derhalve de eerste datum waarop de toetsing kenbaar dient te zijn afgerond. Bovendien gaat ING Bank eraan voorbij dat de bank de partij is die de voorwaarden stelt waaronder de kredietverlening plaatsvindt. De stelling van ING dat nadat de aanvraag is ingediend geen ruimte meer bestaat voor het eenzijdig wijzigen van de acceptatievoorwaarden omdat dit onzorgvuldig zou zijn voor de betreffende consumenten gaat eraan voorbij dat ING Bank als kredietverstrekker de voorwaarden waaronder zij bereid is het krediet te verlenen bepaalt en het haar tot het moment waarop de offerte

²² Zie in deze zin ook de hiervoor aangehaalde uitspraak van de Rechtbank Rotterdam van 20 mei 2010, LJ BM5231, r.o. 2.11.

wordt uitgebracht vrij staat om de aanvraag te weigeren of om de voorwaarden waaronder zij bereid is tot kredietverstrekking eenzijdig te wijzigen of aan te passen. Om deze reden gaat de AFM ervan uit dat bij de vaststelling van de overgangsperiode dient te worden uitgegaan van de offertedatum.

De AFM wijst erop dat in het onderzoek dat voorafging aan de oplegging van de bestuurlijke boete aan Postbank op 6 februari 2009 eveneens is uitgegaan van de offertedatum bij de beoordeling van de dossiers. Dat de AFM de offertedatum hanteert was dan ook voor ING Bank niet nieuw. Uit de informatie die tussen ING Bank en de AFM is uitgewisseld in het kader van het onderzoek naar de hypotheekverstrekking dat aan de onderhavige boete ten grondslag ligt, heeft bij ING Bank ook geen andere indruk kunnen ontstaan.

2.4.4 Boete is niet gerechtvaardigd

ING Bank wijst er nog op dat de AFM zich in haar onderzoek met name richt op dossiers waarbij een hypotheek is verstrekt op basis van 'explain' voorwaarden. Deze betreffen een ondergeschikt deel van het totaal aantal door ING Bank verstrekte hypotheekleningen. Naar het oordeel van ING Bank is gelet op de (relatieve) omvang van de verwijten die de AFM aan ING Bank maakt het opleggen van een boete niet gerechtvaardigd. De AFM wijst erop dat haar een keuzevrijheid toekomt bij het bepalen van de handhavingsmaatregelen die zij inzet. De AFM dient aan de hand van het handhavingsbeleid²³ te bepalen welke wijze van optreden het meest passend is. Hierbij houdt de AFM rekening met alle relevante omstandigheden van het geval, waaronder de mate van verwijtbaarheid en de ernst en duur van de overtreding. Hoewel er regelmatig contact is (geweest) tussen ING Bank en de AFM, ook met betrekking tot de mogelijkheid van overkreditering van de consumenten als gevolg van de toepassing van het kredietacceptatiebeleid van ING Bank, kan dit er naar het oordeel van de AFM nog niet toe leiden dat daardoor boeteoplegging hier niet op zijn plaats is. De AFM benadrukt dat zij de overtreding van artikel 4:34 Wft door ING Bank ernstig acht, mede gelet op de benadeling van de consument als gevolg van het feit dat zij een hypothecair krediet zijn aangegaan dat gezien hun financiële positie niet verantwoord was.

Op grond van het voorgaande heeft de AFM, rekening houdend met de aard en de ernst van de overtreding, gekozen voor het opleggen van een bestuurlijke boete. De AFM wijst erop dat zij in vergelijkbare gevallen waarin zij bij andere aanbieders van hypothecair krediet soortgelijke overtredingen heeft aangetroffen eveneens tot boeteoplegging is overgegaan.

3. Besluit

3.1 Besluit tot boeteoplegging

Op grond van het voorgaande heeft de AFM besloten om aan ING Bank N.V. twee bestuurlijke boetes op te leggen omdat ING Bank in de periode van 15 juni 2009 tot 1 augustus 2009 onvoldoende heeft beoordeeld of het aangaan van een kredietovereenkomst met het oog op het voorkomen van overkreditering verantwoord was voor de consument en kredieten heeft verstrekt die onverantwoord zijn.²⁴ Dit zijn overtredingen van artikel 4:34, lid 1,

²³ Handhavingsbeleid van de Autoriteit Financiële Markten en De Nederlandsche Bank, vastgesteld op 10 juli 2008.

²⁴ De AFM heeft de bevoegdheid om een boete op te leggen op grond van artikel 1:80, eerste lid Wft.

Datum	18 februari 2011
Ons kenmerk	██████████
Pagina	14 van 20

en van artikel 4:34, lid 2, Wft. Voor deze overtredingen geldt op grond van artikel 1:81, lid 1, Wft juncto de artikelen 2 en 3 van het Besluit boetes Wft, een boetetarief van € 1.000,-.

Hoogte van de boete

In artikel 6, lid 1, Besluit boetes Wft is bepaald dat de hoogte van een boete die wordt opgelegd aan een persoon die behoort tot een van de in dat artikellid genoemde categorieën, mede afhankelijk is van diens draagkracht. Artikel 6, lid 2, bepaalt dat de draagkracht in de hoogte van de boete tot uiting komt door het boetebedrag te vermenigvuldigen met de op grond van artikel 7 Besluit boetes Wft toepasselijke draagkrachtfactor (factor 1 tot 5). ING Bank is aan te merken als persoon bedoeld in artikel 6, lid 1, onderdeel a.

Deze factor is voor ING Bank als kredietinstelling afhankelijk van het balanstotaal. ING Bank heeft aan de AFM kenbaar gemaakt dat op haar, op grond van artikel 7, aanhef en onderdeel e, onder 2° Besluit boetes Wft draagkrachtfactor 5 van toepassing is.²⁵

De boete voor overtreding van artikel 4:34, lid 1, Wft bedraagt op grond hiervan € 5.000,-. De boete voor overtreding van artikel 4:34, lid 1, Wft bedraagt eveneens € 5.000,-. De totale hoogte van de boetes bedraagt derhalve € 10.000,-.

ING Bank moet het bedrag van € 10.000,- binnen zes weken overmaken op bankrekeningnummer ██████████ (The Royal Bank of Scotland N.V.) ten name van AFM te Amsterdam, onder vermelding van “factuurnummer ██████████”. ING Bank ontvangt geen afzonderlijke factuur voor dit bedrag.

Ingevolge artikel 1:85, lid 1, Wft dienen de boetes te worden betaald binnen zes weken na de inwerkingtreding van dit besluit. Het besluit treedt op grond van artikel 3:40 juncto 3:41 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) in werking op de dag van toezending daarvan. Ingevolge artikel 1:85, lid 2, Wft wordt door het aantekenen van bezwaar of beroep tegen de beschikking de verplichting tot betaling van de boetes geschorst. De schorsing geldt totdat de beroepstermijn is verstreken of, indien beroep is ingesteld, op het beroep is beslist. Indien de boetes niet worden betaald binnen zes weken na de inwerkingtreding van deze beschikking is wettelijke rente verschuldigd. Deze wordt berekend vanaf de dag na het verstrijken van laatstgenoemde termijn.

3.2 Besluit tot openbaarmaking van de boetes

Omdat de AFM aan ING Bank boetes oplegt voor de overtreding van artikel 4:34, eerste lid, en artikel 4:34, tweede lid, Wft, moet de AFM het besluit tot boeteoplegging openbaar maken, nadat dit definitief is geworden (nadat het niet langer mogelijk is om bezwaar of beroep in te stellen).

De wetgever heeft het openbaar maken van bestuurlijke boetes verplicht om deelnemers op de financiële markten te waarschuwen. Dit in het belang van de ordelijke en transparante financiële marktprocessen, zuivere

²⁵ Volgens de laatst gepubliceerde jaarcijfers (over 2009) had ING Bank een balanstotaal van 882.119 miljoen euro.

Datum 18 februari 2011
Ons kenmerk XXXXXXXXXX
Pagina 15 van 20

verhoudingen tussen marktpartijen en de zorgvuldige behandeling van cliënten²⁶. De AFM kan slechts afzien van openbaarmaking, als die in strijd is of zou kunnen komen met het doel van het door de AFM uit te oefenen toezicht op de naleving van de Wft.

Van dat laatste is naar het oordeel van de AFM geen sprake. Van openbaarmaking na definitief worden van het besluit kan daarom vooralsnog niet worden afgezien. Het individuele belang van ING Bank kan in dit verband niet tot een andere uitkomst leiden. Dit argument heeft geen betrekking op de vraag of openbaarmaking van het besluit in strijd is of zou kunnen komen met het doel van het door de AFM uit te oefenen toezicht op de naleving van de Wft.

De AFM publiceert de volledige tekst van het boetebesluit (met uitzondering van vertrouwelijke informatie) op haar website, onder begeleiding van een persbericht met de kern van het boetebesluit. Ook wordt een bericht over de boetes opgenomen in de periodieke AFM-nieuwsbrief. De AFM kan daarnaast het besluit publiceren door middel van een advertentie in één of meer landelijke dagbladen.

Bijlage 2 bij dit besluit bevat de volledige tekst van het besluit dat op de website van de AFM openbaar zal worden gemaakt, geschoond van vertrouwelijke informatie. Mocht u van mening zijn dat er desondanks vertrouwelijke tekst in staat die geschoond zou moeten worden, dan verneemt de AFM dat graag zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen 3 werkdagen nadat dit besluit definitief is geworden. Nadat dit besluit definitief is geworden zal geen nadere aankondiging plaatsvinden alvorens tot publicatie wordt overgegaan.

De volgende basistekst wordt in het te publiceren persbericht en/of de advertentie opgenomen:

“AFM legt twee bestuurlijke boetes op aan ING Bank voor overkreditering

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) heeft ING Bank op 18 februari 2011 twee bestuurlijke boetes van in totaal € 10.000,- opgelegd. ING Bank heeft onvoldoende beoordeeld of het aangaan van een kredietovereenkomst met het oog op het voorkomen van overkreditering verantwoord was voor de consument en daardoor heeft ING Bank kredieten verstrekt die onverantwoord zijn.

De boetes voor de overtredingen door ING Bank zijn opgelegd op basis van het Besluit boetes Wft. Dit besluit is van toepassing op overtredingen die hebben plaatsgevonden of zijn aangevangen voor 1 augustus 2009. De boetehoogte voor de overtredingen is in het Besluit boetes Wft gefixeerd en leidt in het geval van ING Bank tot een hoogte van € 5.000 per overtreding.

De AFM heeft onderzoek gedaan naar kredieten die door ING Bank verstrekt zijn in de periode van 15 juni tot 1 augustus 2009. Uit dit onderzoek is gebleken dat ING Bank in 5 van de 20 onderzochte dossiers de door haar ingewonnen informatie onvoldoende heeft gebruikt bij haar beoordeling of verstrekking van hypothecair krediet, met het oog op het voorkomen van overkreditering van de consument, verantwoord was. In deze 5 dossiers heeft ING Bank hypothecaire kredieten verstrekt aan de consument die onverantwoord zijn.

²⁶ Vergelijk PG 29708, nr. 19, p. 301-303, p. 420-421, nr. 20, p. 30 en nr. 39, p. 8-10.

Datum 18 februari 2011
Ons kenmerk [REDACTED]
Pagina 16 van 20

Naar het oordeel van de AFM heeft ING Bank hiermee artikel 4:34, eerste en artikel 4:34 tweede lid van de Wet op het financieel toezicht (Wft) overtreden. Deze bepalingen verplichten een aanbieder van krediet om ter voorkoming van overkreditering in het belang van de consument informatie in te winnen over diens financiële positie en te beoordelen of het aangaan van de overeenkomst verantwoord is. Indien, met het oog op het voorkomen van overkreditering, het aangaan van de kredietovereenkomst onverantwoord is dient de aanbieder geen kredietovereenkomst aan te gaan.

De AFM ziet, in het geval van hypothecair krediet, de Gedragscode Hypothecaire Financieringen (GHF) van het Contactorgaan Hypothecair Financiers in beginsel als een gedegen invulling van de normen in de Wet op het financieel toezicht tegen overkreditering. ING Bank heeft aangegeven dat zij de GHF onderschrijft. In de 5 dossiers waarin de AFM een overtreding heeft geconstateerd heeft ING Bank hypothecaire leningen verstrekt aan de consument, waarbij een hoger krediet is verstrekt dan maximaal toegestaan conform de GHF Code. ING Bank heeft in haar dossiers onvoldoende cijfermatig onderbouwd waarom het verstrekte krediet voor de betreffende consumenten wel passend was. Om deze reden is de AFM van oordeel dat in de 5 dossiers het bepaalde in artikel 4:34, eerste en tweede lid, Wft is overtreden.

Onderzoek

De boetes voor ING Bank vloeien voort uit een breder onderzoek naar de hypotheekverstrekking door grote banken in Nederland. Het onderzoek volgde na een periode waarin de grote banken de gelegenheid hebben gekregen om de aanbevelingen uit het AFM rapport 'Kwaliteit advies en transparantie bij hypotheek' van 1 november 2007 in hun beleid te implementeren. Het betrof een onderzoek naar advisering en kredietverstrekking in de periode januari tot september 2009. Daarbij zijn de grootste aanbieders beoordeeld op de manier waarop zij omgaan met de regels rond het adviseren van risicoverzekeringen, het oversluiten van een hypotheek en het verstrekken van kredieten voor de eigen woning. Dit onderzoek is nu afgerond.

Adviezen moeten passen bij de specifieke situatie van de klant. De hoogte van de hypotheek moet bovendien in de juiste verhouding staan tot het inkomen van de klant. Een bank dient daarom een beleid te hebben dat er op gericht is overkreditering te voorkomen. De normen uit de GHF zijn daarbij het uitgangspunt. Het onderzoek heeft tot het opleggen van handhavingsmaatregelen geleid. De in het onderzoek betrokken instellingen zijn reeds gewezen op de tekortkomingen bij hun advisering en hypotheekverstrekking. Dit heeft geleid tot aanpassingen onder meer in het beleid, waardoor het risico op fouten bij verstrekking en advisering van hypotheek is verkleind. De AFM zal in het belang van de klant de komende tijd de betrokken instellingen blijven volgen om te bezien of de kwaliteit bij het verstrekken en adviseren van hypotheek blijvend is verbeterd.

Het besluit tot boeteoplegging van de AFM kan door belanghebbende(n) ter toetsing aan de rechter worden voorgelegd.

Het volledige besluit kunt u hiernaast downloaden in Pdf-formaat. Bij vragen of klachten kunt u contact opnemen met het Meldpunt Financiële Markten van de AFM: 0900-5400 540 (0,05 euro per minuut).

De AFM bevordert eerlijke en transparante financiële markten. Wij zijn de onafhankelijke gedragstoezichthouder op de markten van sparen, lenen, beleggen en verzekeren. De AFM bevordert zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten en ziet toe op een eerlijke en efficiënte werking van kapitaalmarkten. Ons

Datum 18 februari 2011
Ons kenmerk [REDACTED]
Pagina 17 van 20

streven is het vertrouwen van consumenten en bedrijven in de financiële markten te versterken, ook internationaal. Op deze manier draagt de AFM bij aan de welvaart en de economische reputatie van Nederland.”

Let op: De AFM kan, al naargelang de omstandigheden op het moment van publicatie, bovengenoemde publicatietekst wijzigen of aanvullen.

Een eventuele geschoonde beslissing op bezwaar wordt toegevoegd. Nadat dit besluit definitief is geworden zal geen nadere aankondiging plaatsvinden alvorens tot deze tweede publicatie wordt overgegaan.

4. Hoe kunt u bezwaar maken?

Iedere belanghebbende kan tegen deze beschikking bezwaar maken door binnen zes weken na bekendmaking daarvan een bezwaarschrift in te dienen bij de AFM, t.a.v. Juridische Zaken, Postbus 11723, 1001 GS, Amsterdam. Een bezwaarschrift kan ook per fax (faxnummer 020-797 3835), per e-mail (e-mailadres bezwarenbox@afm.nl) of met het bezwaarformulier op de website van de AFM (www.afm.nl/bezwaar) worden ingediend. Aan deze elektronische verzending stelt de AFM nadere eisen die op haar website worden toegelicht. Een van die eisen is dat een bezwaarschrift niet aan andere AFM faxnummers of AFM e-mailadressen dan de hier genoemde kan worden gestuurd. De AFM neemt het bezwaarschrift alleen inhoudelijk in behandeling als aan deze eisen is voldaan.

Hoogachtend,
Autoriteit Financiële Markten

[was getekend]
Assistent Boetefunctionaris

[was getekend]
Boetefunctionaris

Bijlage 1 - Wettelijk kader

Vierde Tranche Algemene wet bestuursrecht ("VT Awb")

Op 1 juli 2009 is de Algemene wet bestuursrecht gewijzigd door middel van de VT Awb. In de VT Awb is de volgende overgangsbepaling opgenomen:

"Indien een bestuurlijke sanctie wordt opgelegd wegens een overtreding die plaatsvond voor het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet, blijft het recht zoals dat gold voor dat tijdstip van toepassing."

Wet wijziging boetestelsel financiële wetgeving ("Wwbfw")

Op 1 augustus 2009 is de Wwbfw in werking getreden. Daarin is de volgende overgangsbepaling (artikel XII) opgenomen:

"Ter zake van overtredingen die hebben plaatsgevonden of zijn aangevangen voor het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet, blijft het recht van toepassing zoals dat gold voor dat tijdstip van toepassing."

Wft

In artikel 4:34 Wft is bepaald:

1. *Voorafgaand aan de totstandkoming van een overeenkomst inzake krediet wint een aanbieder van krediet in het belang van de consument informatie in over diens financiële positie en beoordeelt hij, ter voorkoming van overkreditering van de consument, of het aangaan van de overeenkomst verantwoord is.*
2. *De aanbieder gaat geen overeenkomst inzake krediet aan met een consument indien dit, met het oog op overkreditering van de consument, onverantwoord is.*
3. *Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot het eerste en tweede lid.*

In artikel 1:80 Wft is bepaald:

1. *De toezichthouder kan een bestuurlijke boete opleggen terzake van overtreding van voorschriften, gesteld ingevolge de in de bijlage bij dit artikel genoemde artikelen en de prospectusverordening alsmede terzake van overtreding van artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht.*
2. *De bestuurlijke boete komt toe aan de toezichthouder die de boete heeft opgelegd.*
3. *Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de uitoefening van de bevoegdheid, bedoeld in het eerste lid.*

In artikel 1:81 Wft is bepaald:

1. *Het bedrag van de bestuurlijke boete wordt bepaald bij algemene maatregel van bestuur, met dien verstande dat de boete voor een afzonderlijke overtreding ten hoogste € 900.000 bedraagt.*
2. *De algemene maatregel van bestuur, bedoeld in het eerste lid, bepaalt bij elke daarin omschreven overtreding het bedrag van de deswege op te leggen bestuurlijke boete.*

3. *De toezichthouder kan het bedrag van de bestuurlijke boete lager stellen dan in de algemene maatregel van bestuur is bepaald, indien het bedrag van de boete in een bepaald geval onevenredig hoog is.*

In artikel 1:97 Wft is bepaald:

1. *De toezichthouder maakt een besluit tot het opleggen van een bestuurlijke boete ingevolge deze wet na bekendmaking openbaar, indien de bestuurlijke boete is opgelegd terzake overtreding van:*
 - a. *een verbodsbepaling uit deze wet of ingevolge artikel 1:58, tweede lid, 1:58a, tweede lid, 1:58b, tweede lid, 1:58c, derde lid, 1:59, tweede lid, 1:67, eerste lid, 1:77, eerste lid, derde volzin, 4:4, eerste lid, of 4:4a;*
 - b. *een overige bepaling die in de algemene maatregel van bestuur op basis van artikel 1:81, eerste lid, beboetbaar is gesteld met tariefnummer 4 of 5; of*
 - c. *artikel 4:19, 4:20, 4:22, 4:23, 4:24, 4:42 of 4:87.*
2. *De openbaarmaking van het besluit tot het opleggen van een bestuurlijke boete geschiedt niet eerder dan nadat vijf werkdagen zijn verstreken na de dag waarop het besluit aan de betrokken persoon bekend is gemaakt.*
3. *Indien wordt verzocht om een voorlopige voorziening als bedoeld in artikel 8:81 van de Algemene wet bestuursrecht, wordt de openbaarmaking van het besluit opgeschort totdat er een uitspraak is van de voorzieningenrechter.*
4. *Indien de openbaarmaking van het besluit in strijd is of zou kunnen komen met het doel van het door de toezichthouder uit te oefenen toezicht op de naleving van deze wet blijft deze achterwege.*

In artikel 1:98 Wft is bepaald:

Onverminderd artikel 1:97 maakt de toezichthouder een besluit tot het opleggen van een bestuurlijke boete ingevolge deze wet openbaar, nadat het rechtens onaantastbaar is geworden, tenzij de openbaarmaking van het besluit in strijd is of zou kunnen komen met het doel van het door de toezichthouder uit te oefenen toezicht op de naleving van deze wet.

Besluit boetes Wft

In artikel 2 Besluit boetes Wft is bepaald:

Voor de tariefnummers, behorend bij de in artikel 3, 4 en 5 genoemde overtredingen, zijn de boetebedragen als volgt vastgesteld:

<i>Tariefnummer</i>	<i>Boete</i>
1	€ 600
2	€ 1.000
3	€ 6.000
4	€ 24.000
5	€ 96.000

In artikel 3 Besluit boetes Wft is bepaald:

Datum 18 februari 2011
Ons kenmerk [REDACTED]
Pagina 20 van 20

Overtreding van een voorschrift, gesteld in een hierna genoemd artikel van de Wet op het financieel toezicht of in een hierna genoemd artikel van een op die wet gebaseerde algemene maatregel van bestuur, is als volgt beboetbaar:

*Wet op het financieel toezicht
4:34, eerste en tweede lid*

*Tariefnummer
2*

In artikel 6, leden 1 t/m 4, Besluit boetes Wft is bepaald:

1. *Indien een boete wordt opgelegd aan een persoon die behoort tot een van de hierna genoemde categorieën, is de hoogte van de boete mede afhankelijk van diens draagkracht:
 - a. *financiële ondernemingen; (...)**
2. *De draagkracht komt in de hoogte van de boete tot uiting door het boetebedrag, zoals bepaald op grond van artikel 3, 4 en 5, te vermenigvuldigen met de op grond van artikel 7 toepasselijke draagkrachtfactor.*
3. *Indien de toezichthouder niet beschikt over de voor de bepaling van de draagkracht noodzakelijke gegevens, verzoekt hij degene aan wie de boete zal worden opgelegd deze gegevens binnen een door hem te stellen redelijke termijn te verstrekken.*
4. *Indien de betrokkene de in het derde lid bedoelde gegevens niet binnen de in dat lid bedoelde termijn verstrekt, is bij de vaststelling van de hoogte van de boete de draagkrachtfactor vijf van toepassing.*

In artikel 7 Besluit boetes Wft is bepaald:

De in artikel 6, tweede lid, bedoelde draagkrachtfactoren zijn:

e. draagkrachtfactor vijf:

[...]

2° kredietinstellingen en clearinginstellingen met een balanstotaal van ten minste € 50.000.000.000; [...]